

כגפן פוריה

עלון להפצת תורה ויהדות

אין לעיין בעלון זה בששת התפילה

פְּרִשְׁת תַּצְוָה

ט' אדר תשע"ח

שבת זכור

הפטרה: ויאמר שמואל. אשכ: כה אמר ה'.

יציאת השבת ר"ת 18:41

יום רביעי תענית אסתר, יום חמישי פורים

ברכת הלבנה

גיליון 470

יציאת השבת:

18:10

ירושלים: 18:10

כניסת השבת:

17:00

ירושלים: 16:56

ומנשה עלה אל הא' לקים

הרב עמוס שושן - רב ישובי רכס פוריה

בפרשתנו לא מוזכר שמו של משה רבנו כלל. יש אומרים שזוהי תוצאה של דברי משה בעת שאמר הקב"ה להשמיד את ישראל, אז אמר משה "ועתה אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת". והנה נעשה לו מעין זה בפרשתנו שלא נזכר שמו של משה כלל! וכך כותב בעל הטורים על אתר: "לא הזכיר משה בזה הסדר, מה שאין כן בכל החומש, שמשעה שנולד משה אין סדר שלא הזכיר בה. והטעם משום שאמר 'מחני נא מספרך אשר כתבת' וקללת חכם אפילו על תנאי באה, ונתקיים בזה".

אך קשה, איך נוכל לומר שבעבור מסירות נפשו של משה רבנו 'זכה' לקבל עונש כזה? אלא חייבים לומר שיש כאן עילוי ביחס למצבו הקודם של משה. אם קודם לכן משה העביר את ציוויי ה' לבני ישראל, והיה רק הצינור להעברת דברי ה' אל העם, הרי שכאן הקב"ה אומר למשה: "אתה תצוה", אתה הוא זה שתצוה, "ויקחו אליך", וכך גם בהמשך הפרשה "ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך... ואתה תדבר אל כל חכמי לב..." משה מתעלה פה מדרגת המעביר לדרגת המצווה והמדבר.

אכן, שמו של משה לא נזכר, אך לא כעונש, חס ושלום, אלא כשכר על מסירות נפשו הגדולה בעד עם ישראל. דווקא בתקופה זו, יש לנו ללמוד מדרכו של משה מי הוא מנהיג אמתי. מנהיג אמתי, אינו זה שדבק בכיסאו ומעוניין שהעם ישרת אותו, מנהיג אמתי הוא זה המוסר עצמו עבור הציבור. לא נותר לנו אלא להתפלל לבורא עולם, שיתן לנו מנהיגים טובים שטובת עם ישראל חשובה להם, עד שנוכל למנהיג המיוחל בביאת גואל צדק מהרה, אמן כן יהי רצון.

בהוצאת מכון "שערי תורה": פוריה-נוה עובד ד.ג. גליל תחתון 15210

שערי תורה וחסד ע"ר * כולל אברכים * שיעורי תורה * פרסומים תורניים * גמ"ח עזרה לנוקמים * הדפסה: דפוס כנרת. עריכה: צ. שוריק. היה שותף. להעברת תרומות: בנק המזרחי סניף טבריה מספר חשבון: 123459

שבת זכור

שבת הסמוכה לפורים נקראת שבת זכור, והטעם כיון שבשבת זו קוראים 'זכור את אשר עשה לך עמלק בדרך בצאתך ממצרים', ובחפזתה מזכירים את מלחמת שאול בעמלק. זיכרון זה נשנה בימי הפורים מכיון שהמן צורר היהודים היה מזרעו של אגג העמלקי, התרשלותו של שאול בהשמדת אגג העמלקי גרמה שיצא ממנו המן.

עמים רבים נלחמו בישראל, מדוע השתנה עמלק מיתר העמים שיש לזכור את מעשהו ולמחות את זכרו? במדרש (תנחומא כי תצא פרק ט) מובא: משל של ישראל ועמלק למה דומה? "לאמבטיה רותחת שלא היתה כל בריה יכולה לירד בתוכה. בא בן בליעל אחד וקפץ לתוכה, אע"פ שנכווה קיררה לפני אחרים. אף כאן כיון שיצאו ישראל ממצרים, הקב"ה קרע הים לפניהם ונשתקעו המצרים לתוכו, נפל פחדן על כל האומות, שנאמר: (שמות טז) 'אז נבהלו אלופי אדום אילי מואב יאחזמו רעד, נמוגו כל יושבי כנען', כיון שבא עמלק ונודווג להם אע"פ שנמל את שלו מתחת ידו, הקירו לפני אומות העולם". עמלק היה זה שקירר את האמבטיה הרותחת, את היחס המיוחד שהיה בין עמי העולם לעם ישראל המונהג בדרך נסית. זהו 'אשר קרך בדרך' שקירר את ההרגשה המיוחדת שלוותה את עם ישראל במדבר.

ואולם לפי מדרש אחר המובא שם, הטענה לא היתה כלפי עמלק אלא כלפי ישראל, וכך מובא שם במדרש: "משל למה הדבר דומה? למלך שהיה לו כרם והקיפו גדר והושיב בו המלך כלב נשכן. אמר המלך, כל מי שיבוא ויפרוץ את הגדר ישכנו הכלב. לימים בא בנו של המלך ופרץ את הגדר, נשכו הכלב. כל זמן שהיה המלך מבקש להזכיר חטא של בנו, שפרץ הגדר ואמר לו: זוכר אתה היאך נשכך הכלב? כך, כל זמן שהקב"ה מבקש להזכיר חטאן של ישראל שחטאו ברפידים שנאמר (שמות יז): 'היש ה' בקרבנו אם אין'. אמר להם: 'זכור את אשר עשה לך עמלק, אשר קרך בדרך'".

לא נתנה רשות לעמלק לפגוע בישראל אלא לאחר שחטאו, ויבוא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים, למה דווקא ברפידים? "אין רפידים אלא שרפו ידיהם מן התורה ולפיכך עמלק בא עליהם וכן את מוצא שאין השונא בא אלא על ידי רפיון ידיים". לפי מדרש זה 'זכור את אשר עשה לך עמלק' תפקידו כמו הזכרת הכלב הנשכן לבן המלך שפרץ גדר, זוהי תוכחה נסתרת לרפיון אמוני. לפי פירוש זה, 'אשר קרך בדרך' הוא החיסרון באמונה בה'. תפיסה עמלקית שהכל בעולם הזה הוא דרך מקרה. ואולם אנו צריכים לדעת כי אין מקריות בעולם, אותיות מקרה הם רק מזה'.

המן האגגי מפיל פור הוא הגורל לפני המן, לכאורה עניין מקרי, אך אנו יודעים שלא היתה פה מקריות אלא הכל כוון מלמעלה מאת ה'. המן נהג לפי דרך אבותיו, אשר קרך בדרך, הכל דרך מקרה, אך עם ישראל מוזהר (ויקרא כו, כא) "אם תלכו עמי בקרי... והלכתי עמכם בחמת קרי". ההתחזקות שלנו באמונה בה', לדעת כי ההשגחה האלוקית היא על כל פרט בבריאה, יש בה משום מוחיית עמלק.

זכר 'למחצית השקל'

א. מחיר מחצית השקל - טוב לתת ערך של חצי שקל ההיינו מחיר עשרה גרם כסף ממש עם מע"מ, וצריך לחשב כל שנה לפני פורים את ערך השקלים, השנה השווי הוא כ 20 ש"ח. ואם יש לו מטבע ממש של כסף - הנה מה טוב. ובדיעבד אפשר לתת מטבע שנקראת חצי כגון "חצי שקל" של ימינו שלא שווה הרבה אבל יש בה זכר למחצית השקל אך ראוי להוסיף על ערכה (משנ"ב הגר"א שם ועיין לכה"ח שם ס"ק כ' ולקונטרס היחיילי שם).

ב. בהלכות פורים הביא הרמ"א בענין זה כמה מנהגים: "יש אומרים שיש ליתן קודם פורים מחצית מן המטבע הקבוע באותו מקום ובאותו זמן, "זכר למחצית השקל" שהיו נותנין באדר. ומאחר ששלוש פעמים כתוב תרומה בפרשה, יש ליתן ג'... חצאים גדולים". (סימן תרצ"ד ס"ק כ"ג עיין כה"ח שם ממעשה רב אות רל"ג וביאור להלכה שם).

ג. זמן הנתינה - אפשר לתת החל מיום א' אדר. וכתב הרש"ש לתת מחצית השקל בליל פורים קודם מנחה (בסידור הרש"ש ועיין לכה"ח שם ס"ק כ"ה כ"ו). וכך כתב ברמ"א "ויש ליתנו בליל פורים קודם שמתפללים מנחה (מהרי"ל), וכן נוהגין בכל מדינות אלו". ויש נותנים בשחרית קודם קריאת המגילה (מג"א שם ומובא במש"ב שם). אך הספרדים בירושלים נהגו לתת אחרי מנחה של התענית לפני ערבית. ולמה בזמן זה? כדי להקדים שקלים לקריאת מגילה.

ד. אם לא נתן לפני מנחה - יתן אחריה. ואם לא נתן אחריה - יתן בכל זמן שאפשר, ואפילו למחר או אחרי פורים. (לא כמו משלוח מנות או מתנות לאביונים שאם עבר פורים אין לו תקנה) רק יזדרז לפני ראש חודש ניסן. ואפילו עבר יתן אחר כך.

ה. לא לאחר נדרים - בשולחן ערוך (יו"ד סי' ר"ג סעי' ב' ועיין לבאר הגולה שם ולבאר היטב שם ובא"ח פרשת ראה ש"ש אות א') מביא מה שכתוב בגמרא כי מי שמאחר את נדבתו שאמר ליתן "פנקסו נפתחת". יש בזה כמה פירושים. יש אומרים שזה הפנקס שכותבים בו כל העבירות שעשה עם המצוות שלו. ויש אומרים שמדקדקים במעשיו אם הם כדאי להגן עליו (בא"ח). ובמקרה זה הרבה מקטרגים יהיו עליו. ויש אומרים שפותחים את הפנקס שעוונותיו כתובים בו לשלם לו כמעשיו. ומכן ילמד אדם להזדרז לשלם חובתו, כדי שלא יבוא לידי סכנה.

ו. לומר "זכר" - אם אמר "זה מחצית השקל" ולא אמר "זכר למחצית השקל" האם זה יהיה הקדש? לא כיון שלא כיון לבית המקדש. אעפ"כ כתב בשו"ע שלא יאמר אדם "סלע זה להקדש" כי יש במשמעות דבריו הקדש לבית המקדש אלא יאמר "שקל זה לצדקה", שכוונתו ברורה. עדיף יותר שיתן בלי לומר דבר כלל או שיאמר "זכר למחצית השקל".

"באזוז באדר משמייעים על השקלים -

אמר הקב"ה הקדימו שקליכם לשקלי אותו רשע".

תענית אסתר: ביום רביעי תחילת הצום 4:56 סיום הצום: 17:58

מהלכות פורים

א. **קריאת המגילה:** הכל חייבין במקרא מגילה, אנשים ונשים. ואם הנשים לא שמעו בבית הכנסת, יחזור ויקראנה בביתו בשביל אשתו ושאר נשים שבבית. זמן קריאת המגילה בלילה מצאת הוכבים עד עמוד השחר. וזמנה ביום מהנץ החמה עד השקיעה. ומי שהשעה דוחקת לו יכול לקרוא מעמוד השחר.

ב. נוהגין לומר ד' פסוקים של גאולה בקול רם, והם: "איש יהודי וכו'", "בלילה ההוא" וכו', "ומרדכי יצא וכו'", "ליהודים היתה אורה וכו'", ויש נוהגים לומר גם את הפסוק האחרון בקול רם. וצריך החזן לחזור ולקורא שנית. כשאומר את "אגרת הפורים" יענע המגילה בתיבת "אגרת". ובשחרית, כשאומר "ויקר", ישים ידו על התפילין וינשקם. וכשאומר "ליהודים היתה אורה" יגע בספר תורה.

ג. **מתנות לאביונים:** חייב כל אדם ליתן ביום פורים שתי מתנות לשני עניים לפחות וכל המרבה ברוך יהיה. ויתן ביום ולא בלילה, ואם נותן אוכל צריך שיהיה בו כמות של ג' ביצים (כ"ג - 163) גרם) ואם נותן כסף, צריך לתת כסף שאפשר לקנות בו לפחות 163 גרם פת.

ד. אפילו עני המתפרנס מצדקה חייב במתנות לאביונים, ויש פוטרם אותו (הפ"ח שם) וכתוב בספר 'תורה לשמה' שיכול אביון אחר ליתן לאביון חברו, וזה ג"כ חוזר ונותן לחבירו. כתב הרמב"ם (הלכות מגילה וחנוכה פרק ב הלכה יז) **"מוטב לאדם להרבות במתנות אביונים מלהרבות בסעודתו ובשלוח מנות לרעיו, שאין שם שמחה גדולה ומפוארה אלא לשמח לב עניים ויתומים ואלמנות וגרים, שהמשמח לב האומללים האלו דומה לשכינה שנאמר: "להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים".**

ה. **משלוח מנות:** חייב כל אדם לשלוח לחבירו שתי מנות, ביום פורים ולא בלילה ודוקא שני מיני אוכלים לפחות, ויניח כל מין בכלי אחר בפני עצמו, ולא יניח שניהם בכלי אחד, ומשלוח מנות צריך לשלוח לגדול, אבל מתנות לאביונים אפילו נתן לקטן יצא ידי חובתו. גם האשה חייבת במשלוח מנות ומתנות לאביונים ואיש ישלח לאיש ואשה לאשה וכל זה במשלוח מנות אבל במתנות לאביונים איש יכול לתת לאשה ואשה יכולה לתת לאיש.

ו. **סעודה:** מצווה להרבות בסעודת פורים. ועיקר הסעודה ביום, ואם עשאה בלילה - לא יצא ידי חובתו. ולפי הסוד טוב לאכול סעודת פורים בבוקר לפני חצות היום. והנהגים לאוכלה אחרי חצות היום יזכרו להתפלל מנחה קודם לכן, כיוון שאסור לאכול סעודה גדולה קודם מנחה. "חייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע וכו'", אמנם יזהר משיכרות, ולרמב"ם ישנה מעט וירדם. בפורים ערבית שחרית ומנחה אומרים על הניסים, וכן בברכת המזון.

לעילוי נשמת אמו"ר רבי יצחק שושן זצ"ל - נלב"ע יב' תמוז תשע"ז

עלון זה מוקדש:

לרפואת: אברהם ולאה ציטרון, שרה בת שמחה, מרים יהודה, ציפורה וירושע לוי, ביבה אלימלך, ישי הלוי, עור בן עישה, תקוה בת עזיה, אלנה בת ג'אן, אסתר בת ורדה, מול בת ענלה, אברהם בן רחל, הראל בן אביגיל, אילנה בת סליחה, ישי ורחל לוי, חנה בת ורדה, מיטל מוריה אדרי הי"ו, **להחזרת נעדרים צה"ל ושבייו ובחם:** אורון שאול, הדר גולדין, גיא חבר, רון ארד, זכריה באומל, יהודה כץ, צבי פלדמן, יהונתן פולארד הי"ו, **לעילוי נשמות:** הגר"ע יוסף זצוק"ל, הגר"מ אליהו זצוק"ל, רבי מסעוד מלול זצ"ל, רבי יצחק שושן זצ"ל, רבי יעקב שושן, הרב שלמה צורף, יונה יונה, סופר מנחם, אליאור קדושים, הרב אברהם צוקרמן, יצחק עמירה, נדיר נחום, נסים סקן, רובי צעדי, יצחק בן מול מורחן, מרדכי ומשה מורחן, ישראל אברהם נתן, מרדכי צאיג, ראובן אלון בן נסיה, יצחק ועמרם אטיאס, ר' חיים אהרנסן, לוי יצחק אבנר, אורן מועלם, אליהו טויט, דוד חגבי, דוד טרוסברג, יואל דללי, עמוס דמרי, סימנאב משה יהודה, ישראל בן נגרה, רבי דוד הכהן, ישראל בן שושנה, נעים משה, אהרן מורחן, יצחק ושמחה אילון, נסים וסוליקה שושן, יצחק ולאה אסטרונג, נדירה שמעון, מנירה לוי, אסתר בת תורה, אסתר חדר, דנה יצחק, דינה פונדק, אליה בת פריחה, תירצה וידון, אסתר וענבר נחום, מרים וענע, עזיה עמוס, רות יעקב, חיה רחל לוי, נעמה בת מלוד, לאהיה מוד, ורדה בת חנה, עליזה סקן, שרה אליאל, יוכבי ועקני, עישה דקן, מרים סופן, חתי אטל, סבתלה בת אלנה, אסתר איבני, מביסה רדי, אילה שחר, **ולע"נ הנספים בשואה ובחם:** אלכסנדר שנדור, שושנה רוזה, רפאל פריצי, וציעיליה צילה לבית משפחת ציטרון הי"ד.

למעוניינים להשתתף בחוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה